

רשימות חוברת מט

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת חקת-בלק, חג הגאולה י"ב תמוז, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — הרשימה ד"חקת, ש"ת וישי".

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' חקת-בלק, חג הגאולה י"ב תמוז, ה'תשנ"ו
ברוקלין, נ.י.

חקת. ש"ת וישי.

גם באדם ניכר כח הפועל בנפעל, וכהמעשה דהה"מ שהכיר בהכלי שהאומן הי' סומא בעינו אחת (ולקחתם, רס"א), ולכן אדם חס על מעשה ידיו (). ועאכו"כ במדת הקב"ה שניכר כח הפועל בנפעל. וכ"ש וק"ו במצות — שאינם בהסתר פנים (סש"ב פל"ה) — וכמ"ש בתנחומא ויגש היו מכבדין את המצות שהם שלוחי ושלוחו של אדם כמותו (לקו"ת ויקרא סג' ד'). לאידך גיסא, תומ"צ ניתנו לבנ"א, ואין הק' בא בטרוניא עם בריותיו (ב"ר), ועכצ"ל שהם לפי ובערך האדם. וכיון שהתורה היא נצחית וניתנה לכאו"א ובכל זמן ומקום — משא"כ מעשה המצות שכמעט כולם תלויים בזמן ומקום, לבד ממצות לאהבו ליחדו כו' — הרי כל אדם יכול למצוא בכל ענין שבתורה השייכות אליו, הוראה במוסר ועבודה בהנהגה בחיי יום יום. וק"ו משאר עניני העולם שאמר הבעש"ט שכל מה שהאדם רואה או שומע יוכל ללמוד איזה ענין בעבודה (מכ').

ובענינא דיומא: אף שמצות פרה אדומה חקה היא, וגם שהמע"ה אמר עלי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (במד"ר), ורק למשה ניגלה טעמה (), בכ"ז אין זה סותר לביאור ענינה ע"ד העבודה ודא"ח. והרי רבו המפרשים בפ"י רמזי פא"ד.

איתא במ"ר () שבכל טומאה נתפרש למשה טהרתה וכשהגיע לאמר אל הכהנים — שמדובר בטומאת מת — נתכרכמו פניו ושאל טהרתו במה עד שהגיע לפ' חקת כו'. ולכאורה למה הוקשה על טומאה זו ביחוד טהרתה במה.

אלא: חי האמתי הוא מהו"ע, וכל' יסוה"ת בתחלתו שמציאותו מעצמותו וכל הנמצאים לא נמצאו אלא . אלא שכל הדבוק בו ג"כ חי אמתי הוא. וכל' אדר"ן (פ) י' חיים הם כו'.

והנה גם הקליפות וסט"א נתהוו בעולם, אלא שלא נבראו לצורך עצמן, כ"א שתהי' בחירה חפשית, שכר ועונש כו' (סש"ב פכ"ב). ולכן לע"ל שונגלה כבוד ה' גו' יעביר את רוח הטומאה מן הארץ גו'. וה"ה לכמה דברים בעולם שאינם לצורך עצמן, וכמארז"ל (סוף קדושין) הם לא נבראו אלא לשמשני (עיין רשימת המנורה), אבל כשבטל הצורך בו פקע חיותי'. וכמארז"ל (שבת עז:) לא ברא דבר אחד לבטלה. וזהו שתמה

מרע"ה דוקא על טומאת מת, כי מיתה ה"ז הוראה שאין בו כל תועלת ותכלית ואיך יטהרו מטומאה כזו.

והנה מת הוא אבי אבות הטומאה (א'), כי אף כזית ממנו מטמא באהל (משא"כ מצורע. מפרשים שם). ולהבין מה שהוראת חומר טומאת מת הוא טומאת אהל דוקא: כל צרכי האדם נחלקים בג': מזון, לבוש, בית. ובכחות הנפש שכל רצון עונג. בתומ"צ: תורה מצות, מצות שכחה (לקו"ת מזמור שיר חנוכת השני) [לולא דמסתפינא, במצות גופא: מצות שמעיות משפטים, חקים, שכחה וכה"ג]. בחיות הנפש: המלוכש באיברים, חיות כללי שבגוף — שמצדו כל האיברים שווים בזה, שכולם חיים הם בשוה — ועצם הנשמה (לעיין ס"ב פנ"א). בנפש: נר"ן, חי, יחידה. ולכן טומאת מיתה — העדר החיות והתועלת כנ"ל — ניכרת בעצם החיות, טומאת בית ואהל. אבל רק ישראל מטמאים באהל (יבמות), כי אתם קרוים אדם כו', כי אדם ע"ש אדמה לעליון () , בצלמנו כדמותינו. וכמו שעכו"ם וסט"א אין בהם תכלית מצ"ע. ובכחות הנפש מורה ע"ז העדר השתתפות כח העונג, בכואה דבכואה ל"ל, משא"כ שכל ורצון מוכרח להיות גם בזה. ולכן במקביל לזה בצרכי האדם חסר ענין האהל בעכו"ם, משא"כ טומאת מגע ומשא יש גם בזה. וגם בתוארים שלמע' ג"ח, ממכ"ע סוכ"ע וכקל"ח, ששנים הראשונים בלבד שייכים לעולמות משא"כ מהו"ע.

והנה התחלת ענין המיתה הי' ע"י חטא עה"ד. כי אדה"ר הרי הי' יצור כפיו של הק', אמיתית המציאות כנ"ל. ועל ידו, שאמר לכללות הבריאה בואו נשתחוה ונכרעה כו', גם העולם כולו הי' במדרג' כזה. וע"ד ואתם הדבקים בה"א חיים כנ"ל באדר"ן, ולא הי' ענין המיתה בעולם. ע"י חטא עה"ד שהי' עונותיכם מבדילים גו' — היפך הדביקות — במילא נתחדש ענין המיתה. וזהו ג"כ רמז מארז"ל הטיל בה זוהמא בגימט' נדה () , שטומאתה חלוקה בזה שהיא טומאה טבעית, חסרון בטבע, היינו שע"י החטא — וכמארז"ל עצבונך זה דם נדות (עירובין) — נפגם הטבע בעצם.

וזהו ג"כ מארז"ל ע"פ באתי לגני (שהש"ר) עיקר שכינה בתחתונים היתה — ואתם הדבקים גו' — בא אדם וסילקה כו'.

והנה התקון לחטא עה"ד שנקנסה עי"ז מיתה הי' במ"ת, שאז הי' חרות ממה"מ, כי במ"ת הי' חבור עליונים ותחתונים — ואתם הדבקים — וכמארז"ל () בני רומי לא ירדו כו' בטל הגזירה ואני המתחיל כו', ובמילא בטל ענין המיתה.

אבל ע"י מעשה העגל, שבעיקרו הי' בקשת ממוצע — היפך הדביקות — אשר ילכו לפננו (כפי' עה"ת), חזרה זוהמתן (בשבת משמע קצת — אף שיש לדחות, שכיון שנפסקה באמצע אינה דומה לעכו"ם — דלא חזרה. אבל בנדרים מוכח דחזרה. וכ"ה). ולכן אמרו על פרה אדומה שהוא תקון לחטא העגל דוקא, ותקנח צואת בנה (). וזהו ג"כ הטעם דויקחו אליך — משה — דוקא, כמו שע"י הי' מ"ת, חבור עליון ותחתון, ואתם הדבקים גו'. ונק' בכתוב מי נדה, תקון לחסרון הטבע כנ"ל, ענין המיתה. וע"ד שלע"ל יהי' מתיר אסורים שיתיר אסור נדה (שוח"ט ע"פ זה. אוה"ת).

והנה לתקון ענין המיתה, טומאה היותר קשה — הקדמת פיה"מ — הרי צריך לירד למקומה, כדי להגבי'. ומדה כנגד מדה, ההגבה ג"כ ביותר. וזהו שמצינו במצוה זו הפכים: מעשי' מחוץ למחנה, אדומה — מן האדום האדום גו', אין דרך בנות ישראל ללבוש אדום — י"ד סי' — אבל צ"ל תמימה, הזי' כנגד בית קה"ק (פרה ג' ט'. ד' ב'), עד שי"א שמעשי' בכ"ג דוקא (פרה ד' א'), ולד"ה בכלי לבן היתה נעשית (שם). והנה הדבקות הוא ע"י תומ"צ דוקא, וכל' מצוה צוותא, וגם ת"ת בכלל, ואנא נפשי כתבית יהבית, מכרתי תורתך נמכרתי עמה, ועוד. ותומ"צ נחלקו לב': מ"ע קדוש התחתון, מל"ת פרישה ועלי' מן התחתון. וזהו ב' עניני מצוה כללית זו: מים — ירידה מגבוה לנמוך. שריפה — עלי' למע'. וכיון שבירידה עלול יותר למכשול ופני', לכן צ"ל מ"ח, היינו ע"י שעברו בגידי הארץ (לקו"ת אז ישיר), ונפשי כעפר כו', אינו תופס מקום לעצמו, ואז נתקדש ביותר — ע"ד קה"ק למע' מקדש — עד שבגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת (חגיגה ב' ו' ז').

חקת. ש"ת וישי.

א. ידוע שגם באדם ניכר כח הפועל בנפעל, וכהמעשה דהרב המגיד שהכיר בהכלי שהאומן שעשאו הי' סומא בעינו אחת, מפני שראה את כח הפועל שבה (ד"ה ולקחתם, תרס"א), ולכן אדם חס על מעשה ידיו⁽²⁾, מפני שרושם מכח המעשה שלו נשאר במעשה ידיו. ועאכו"כ במדת הקב"ה — שצ"ל כח הפועל האלקי בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו — בודאי שניכר כח הפועל בנפעל. וכ"ש וק"ו במצות — שאינם בהסתר פנים (סש"ב פל"ה³) — וכמ"ש בתנחומא פ' ויגש⁴ "היו מכבדין את המצות שהם שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו" (לקו"ת ד"ה ויקרא ס"ג ד'⁵), הרי בודאי ניכר בהמצוות כח הפועל (מצוה המצוות), היינו, שהמצוות הם לפי ובערך הקב"ה.

לאידך גיסא — הרי התומ"צ ניתנו לבני-אדם, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (כ"ר⁶), ועכצ"ל שהתומ"צ הם גם לפי ובערך האדם.

וכיון שהתורה היא נצחית, וניתנה לכאו"א מישראל ובכל

(1) סה"מ תרס"א ע' קצה (ומקדים לזה, "שמהידור ויופי הכלי אנו יכולים להבין שכל ואימון ידיו של הפועל שעשה הכלי". — וראה גם שער האמונה ספכ"ז, אבל שם מודגשת הפלאת הענין ששייך לראיית אלקות, ראיית העתידות ונבואה כו.).
 (2) כ"ה בד"ה ולקחתם הנ"ל (ובכ"מ בדא"ח). — וראה ערכין כח, רע"א (במשנה): "אדם חס על נכסיו".

(3) ושם (מד, ב), ש"כ כל העולמות והברואים "יורד אליהם (החיות מרצונו ית') על ידי צמצומים רבים והסתר פנים של רצון העליון כ"ה וירידת המדרגות כו", "משא"כ המצות שהן פנימיות רצונו ית' ואין שם הסתר פנים כלל כו".
 (4) אות ו.

(5) בס"ג (א, ג) נתבאר הענין ד"שלוחו של אדם כמותו", "כמותו דהמשלח ממש" — ביחס ל"קודש העליון". ובס"ד (ב, א) — שהמצוות הם "שלוחי", ושלוחו של אדם כמותו.
 (6) כנראה כוונת רבינו בהציון לב"ר היא (לא ללשון "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו", שהוא בע"ז ג, א, אלא) לתוכן הענין שבכחם וביכלתם של בני אדם לקיים התומ"צ שהם לפי ובערך הקב"ה, ועל זה מציין לב"ר (פ"ד, ד): "אפשר אותו שכתוב בו את השמים ואת הארץ אני מלא הי' מדבר עם משה מבין שני בדי הארון .. כשהוא רוצה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, וכשהוא רוצה הי' מדבר עם משה מבין שני בדי הארון" (וראה גם שמו"ר פל"ד, א. במדבר פ"ב, ג).

(7) לשון התניא — רפי"ז. שם קו"א סד"ה להבין פרטי ההלכות (קס, א). וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' שיב הערה 17 בשוה"ג.

זמן ומקום — משא"כ מעשה המצות שכמעט כולם תלויים בזמן ומקום⁸, לבד ממצות לאהבו ליחדו כו' שחיובם תמידים — הרי כל אדם יכול למצוא בכל ענין שבתורה (שמצד עצמו הוא ולפי בערך הקב"ה) השייכות אליו, הוראה במוסר ועבודה בהנהגה בחיי יום יום. וק"ו משאר עניני העולם, שאמר הבעש"ט שכל מה שהאדם רואה או שומע יוכל ללמוד איזה ענין בעבודה (מכתב כ"א אד"ש תרצ"ה¹⁰).

ובענינא דיומא — מצות פרה אדומה שבפרשת השבוע: אף שמצות פרה אדומה חקה היא, וגם שלמה המלך ע"ה אמר עלי' "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (במד"ר פי"ט, ג), ורק למשה ניגלה טעמה (שם, וי¹¹) — בכל זאת אין זה סותר לביאור ענינה ע"ד העבודה ודא"ת. והרי רבו המפרשים בפירוש רמזי פרה אדומה.

ב. והענין בזה¹²:

איתא במדרש רבה (שם, ד) שבכל טומאה נתפרש למשה טהרתה, וכשהגיע לפ' אמור אל הכהנים — שמדובר בטומאת מת — נתכרכמו פניו, ושאל טהרתו במה, עד שהגיע לפ' חקת כו'. ולכאורה: למה הוקשה על טומאה זו ביחוד — טהרתה במה? אלא הביאור הוא:

חי האמתי הוא מהותו ועצמותו, וכלשון הרמב"ם בהל' יסוה"ת בתחלתו שמציאותו מעצמותו¹³ וכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמתת המצאו, ובמילא, כל הנמצאים מצד עצמם אינם בגדר חי אמתי. אלא, שכל הדבוק בו, ג"כ חי אמתי הוא. וכלשון אדר"ן (ספל"ד) עשרה חיים הם, הקב"ה, וה' אלקים אמת הוא אלקים חיים כו' ישראל נקראו חיים, שנאמר¹⁴ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום¹⁵.

(8) ראה גם לקו"ת אחרי כו, ד ואילך. במדבר יג, א — ע"ד החילוק בין מצוות לתורה.

(9) אגרת המחבר שבריש ספר החינוך (בסופה).

(10) "לאחד מחתניו הרבנים שליט"א" (אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' רפט. וש"נ).

— פתגם זה נעתק ב"היום יום" ט' אייר.

(11) "אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חקה".

(12) בהבא לקמן — ראה גם מכתב רבינו באגרות-קודש ח"ב ע' קנו ואילך. לקו"ש ח"ח

ע' 232 ואילך, ובהנסמן שם.

(13) שזהו התוכן ד"מצוי ראשון .. ממציא כל נמצא" (ראה גם סה"מ תרס"ח ס"ע קצ).

(14) ואתחנן ד, ד.

(15) ראה גם סה"מ תרנ"ו ע' רנו ואילך.

והנה, גם הקליפות וסט"א נתהוו וחיים¹⁶ בעולם, אלא, שלא נבראו לצורך עצמן, כי אם כדי שתהי' בחירה חפשית, ובמילא גם שכר ועונש כו' (סש"ב פכ"ב¹⁷). ולכן לעתיד לבוא שיקויים היעוד "ונגלה כבוד ה' גו'¹⁸", יעביר הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ גו'¹⁹, כיון שבטל הצורך בזה.

וה"ה לכמה דברים בעולם שאינם לצורך עצמן, וכמארז"ל (סוף קדושין) "הם לא נבראו אלא לשמשני" (עיין רשימת המנורה²⁰), אבל כשבטל הצורך בו, פקע חיותי'. וכמארז"ל (שבת עז, ב) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"²¹, שמזה מובן גם שדבר שבטל הצורך בו, פקע חיותי'.

וזוהו שתמה משה רבינו ע"ה דוקא על טומאת מת — כי מיתה ה"ז הוראה שאין בו כל תועלת ותכלית, ואיך יטהרו מטומאה כזו.

ג. והנה, מת הוא אבי אבות הטומאה (א' ²²), כי, אף כזית ממנו מטמא באהל²³ (משא"כ מצורע. מפרשים שם²⁴).

16 אלא שאינם חיים באמת, כי החיות הוא רק מצד הדביקות בה', ואילו הקליפות וסט"א הם נגד רצונו ית' והפכו ממש (סה"מ שם ע' רנט).

17 ושם: "קליפות וס"א .. ניקתם וחיותם .. מבחי' אחריים .. כמאן דשדי בתר כתפוי לשונאו שלא ברצונו, רק כדי להעניש את הרשעים וליתן שכר טוב לצדיקים".

18 ישע"י מ, ה.

19 זכרי' יג, ב.

20 "הדלקת הנרות, צ"ט" ("ל בעזה"י בפ"ע). — ושם: "תכלית כל הבריאה הוא בשביל האדם, וכמארז"ל (ברכות ו:): מאי כי זה כל האדם וכו' כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה, והאדם תכלית בריאתו לשמש את קונו, וכשהאדם, שהוא עיקר הבריאה, מתאים לתכליתו ומקיים המוטל עליו, ה"ז תכלית שלמותו, וגם שלימות כל העולם כולו שלא נברא אלא בשבילו. וזהו גם רמז קשור הענינים במארז"ל (קידושין פב-) לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני. וכדרשת רז"ל ע"פ יום הששי (שבת פח-) אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים".

21 נתבאר בארוכה ב"רשימות" חוברת מד.

22 לכאורה הכוונה ל"אהלות". וראה ריש אהלות: "שנים טמאים במת .. אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה, ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב". ובפי' הרע"ב: "הנוגע במת .. נעשה אב הטומאה, שהמת אבי אבות הטומאה הוא", והנוגע באדם שנגע במת "נעשה ולד הטומאה כו'" (וראה אנציק' תלמודית ערך אבי אבות הטומאה (ע' נ'), ששם זה לא נזכר במשנה ובתלמוד, אלא בראשונים).

23 ראה אהלות רפ"ב: "אלו מטמאים באהל, המת, וכזית מן המת". וראה כלים פ"א מ"ד: "חמור מכולם המת שהן מטמא באהל, מה שאין כולם מטמאין".

24 ראה רע"ב שם: "ומה שמצורע מטמא בביאה (כשבא אל הבית טמא כל מה שבבית), אין טומאתו כטומאת אהל וכו'".

ולהבין מה שהוראת חומר טומאת מת הוא טומאת אהל דוקא: כל צרכי האדם נחלקים בג': מזון, לבוש, בית. ודוגמתם בכחות הנפש: שכל, רצון, עונג. בתומ"צ: תורה, מצות, מצות שכחה (לקו"ת ברכה ד"ה מזמור שיר חנוכת השני²⁵) [לולא דמסתפינא — יש להוסיף חלוקה הנ"ל במצות גופא: מצות שמעיות משפטים, חקים, שכחה וכה"ג]. בחיות הנפש: חיות המלוּבש באיברים, חיות כללי שבגוף — שמצדו כל האיברים שווים בזה, שכולם חיים הם בשוה, ועצם הנשמה (לעייין ש"ב פנ"א²⁶). בנפש: נפש רוח נשמה, חי', יחידה.

ולכן טומאת מיתה — העדר החיות והתועלת כנ"ל — ניכרת בעצם החיות, שהדבר המקביל לזה בצרכי האדם הוא בית, וזהו טומאת בית ואהל דוקא.

אבל, רק ישראל מטמאים באהל (יבמות סא, א), כי "אתם קרוים אדם כו'" (וגבי טומאת אהל כתיב²⁷ אדם כי ימות באהל²⁸), כי "אדם" הוא ע"ש אדמה לעליון (עשרה מאמרות מאמר אכ"ח ח"ב פל"ג), כמ"ש²⁹ "נעשה אדם בצלמנו כדמותינו", אבל עכו"ם אינם קרויים אדם. וכמו שעכו"ם וסט"א אין בהם תכלית מצ"ע, כנ"ל.

(25) ושם (צח, ד ואילך): "יש ג' בחי' מזון ולבושים ובתים. מזון הוא חיות פנימי לגוף האדם .. ולבושין הם מקיפים על האדם .. בתים הם ג"כ מקיפים על האדם, רק לא כמו הלבושים שהם עליו ממש, משא"כ הבתים הם מרוחקים מן האדם בתכלית .. מקיף רחוק .. מקיף למקיף .. וכן יש ג' בחי' הנ"ל בתורה ומצות, כנודע דאורייתא היא בחי' מזון לנשמה, ומצות הן לבושים לנשמה .. יש ב' מיני מצות, הא' סתם כל המצות שהם ברצונו של אדם לעשותם כמו סוכה ולולב וכה"ג, ויש מצות שהם תלויים ברצונו כלל רק דוקא שלא בדעתו כמו מצות שכחה וכה"ג .. המצות שהם תלויים בדעתו ורצונו של אדם .. ממשך בחי' רצון העליון בבחי' מקיף עליו, משא"כ המצות שהם דייקא שלא מדעת ורצון .. למעלה מן הרצון ונקרא מקיף דמקיף".

(26) לכאורה הכוונה שגם שם מבאר ג' חלוקות הנ"ל: (א) "הנשמה מצד עצמה ומהותה .. כולה עצם אחד רוחני פשוט ומופשט מכל ציור גשמי ומבחי' וגדר מקום ומדה וגבול גשמי .. ולא שייך .. לומר שהיא במוחין שבראש יותר מברגלים כו"; (ב) המשכת וגילוי החיות המתפשט ממנה הוא במוחין שבראש, ש"שם הוא עיקרה ושרשה של המשכה זו בבחי' גילוי האור והחיות של כל הנשמה כולה", "שם הוא עיקר משכן הנשמה כולה בבחי' גילוי שנגלית שם כללות החיות המתפשט ממנה" — שזהו החיות הכללי שבגוף, (ג) "ומשם מתפשטת הארה לשאר כל האברים ומקבל כל א' .. כפי מזגו ותכונתו כו", "כחותי של כללות החיות מאירים ומתפשטים משם לכל אברי הגוף" — שזהו חיות המלוּבש באברים.

(27) פרשתנו יט, יד.

(28) פרש"י יבמות שם.

(29) בראשית א, כו.

ובכחות הנפש מורה על זה העדר השתתפות כח העונג, ודוגמתו בעכו"ם, שכיון שאין בהם תכלית מצ"ע, התהוותם היא בהעדר השתתפות העונג, ועל זה אמרו "בבואה דבבואה (שקשור עם בחי' היחידה, עונג) לית להו"³⁰, משא"כ שכל ורצון מוכרח להיות גם בזה (שהרי גם דבר שנעשה ללא עונג, מוכרח להעשות ע"י שכל ורצון). ולכן במקביל לזה — בצרכי האדם — חסר ענין האהל (שקשור עם עצם החיות, יחידה) בעכו"ם (שאינם מטמאים באהל), משא"כ טומאת מגע ומשא יש גם בזה (כדמסיק³¹ "נהי דמעטינהו קרא מאטמויי באהל, דכתיב אדם כי ימות באהל, ממגע ומשא מי מעטינהו קרא").

ולהעיר, שגם בתוארים שלמעלה ישנם ג' חלוקות³²: ממכ"ע, סוכ"ע, ומהותו ועצמותו שכולא קמי' כלא חשיב — ששנים הראשונים (ממכ"ע וסוכ"ע) בלבד שייכים לעולמות, משא"כ מהותו ועצמותו שהוא למעלה משייכות לעולמות. ודוגמתו בהנ"ל — שרק שכל ורצון, נר"נ וחי', שייך גם לעכו"ם, משא"כ עונג, יחידה, שישנו בישראל בלבד.

ד. והנה, התחלת ענין המיתה הי' ע"י חטא עה"ד.

וטעם הדבר — כי, אדה"ר הרי הי' יצור כפיו של הקב"ה³³, אמיתית המציאות שהוא חי האמיתי, כנ"ל, ובמילא הי' גם אדה"ר חי אמיתי. ועל ידו, שאמר לכללות הבריאה בואו נשתחוה ונכרעה כו'³⁴, ופעל בכללות הבריאה הביטול והדביקות בהקב"ה — גם העולם כולו הי' במדריגה כזה (מדריגת חי אמיתי), וע"ד³⁵ "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים", כנ"ל באדר"ן, ולכן לא הי' ענין המיתה בעולם.

ורק ע"י חטא עה"ד, שהי' "עונותיכם מבדילים גו"³⁶ — היפך הדביקות בה' — במילא נתחדש ענין המיתה.

(30) יבמות קכב, א. וש"נ. וראה לקו"ת תצא לו, ג ואילך. ובכ"מ.

(31) יבמות סא, א.

(32) ראה גם לקו"ת ברכה שם ששרש ג' הבחי' דמזון לבוש ובית הוא: "ממכ"ע, שהוא בבחי' חיות פנימי .. סוכ"ע .. שאינו מתלבש בתוך עלמין כלל בבחינת פנימי רק סובב ומקיף עליהם .. בחי' התחוננה שבמאציל .. עתיק .. שאין .. שייך לקרוא אף בשם מקיף .. רק נקרא מקיף דמקיף כו".

(33) ראה ב"ר פכ"ד, ה: "יציר כפי".

(34) זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. וראה פרדר"א פ"א.

(35) ע"ד — אבל לא ממש (וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 236 ובהערות).

(36) ישעי' נט, ב. וראה תניא אגה"ת פ"ה.

וזהו ג"כ רמז מארז"ל³⁷ "בא נחש על חוה הטיל בה זוהמא", בגימטריא נדה (ערה"כ ערך זוהמא), שטומאתה חלוקה מטומאת זיבה בזה שהיא טומאה טבעית (דלא כטומאת זיבה שהיא חולית), חסרון בטבע, היינו, שע"י החטא — שאז התחיל דם נדות, וכמארז"ל עצבונך זה דם נדות (עירובין ק, ב³⁸) — נפגם הטבע בעצם.

וזהו ג"כ מארז"ל ע"פ באתי לגני (שהש"ר פ"ה, א) שבתחלת הבריאה עיקר שכינה בתחתונים היתה — היינו שכללות הבריאה היתה במדריגה שהיא ע"ד "ואתם הדבקים גו'" — בא אדם חטא וסילקה כו'.

ה. והנה, התקון לחטא עה"ד שנקנסה עי"ז מיתה — הי' במתן-תורה, שאז הי' "חרות ממלאך המות"³⁹.

וטעם הדבר — כי, במ"ת הי' חבור עליונים ותחתונים — ואתם הדבקים גו' — וכמארז"ל (שמו"ר פי"ב, ג) משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו כו' בטל הגזירה ואני המתחיל כו', ובמילא בטל ענין המיתה.

אבל, ע"י מעשה העגל, שבעיקרו הי' בקשת ממוצע — היפך הדביקות בה' — "אשר ילכו לפנינו"⁴⁰ (כפי' האוה"ח עה"ת⁴¹), אזי חזרה זוהמתן (בשבת קמו, א: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עכו"ם שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן", ומזה משמע קצת דגם לאחרי חטא העגל לא חזרה זוהמתן⁴² — אף שיש לדחות ולומר שחזרה זוהמתן, אלא שכיון שנפסקה באמצע, אינה דומה

(37) שבת קמו, רע"א. וש"נ. וראה בארוכה "רשימות" חוברת יב ע' 16 ואילך.
(38) ושם: "עשר קללות נתקללה חוה, דכתיב אל האשה אמר הרבה ארבה, אלו שני טפי דמים, אחת דם נדה כו', עצבונך וכו'".

(39) שמו"ר פמ"א, ז.

(40) תשא לב, א.

(41) ושם: "דקדק לומר לפנינו .. כי ה' המוציא אותם מאמ"צ הוא נעלה וגבוה מאד .. אין משגיח עליהם, לזה יעשו כח מכחות צבא השמים שיהי' למטה לפניהם. ולעולם לא מרדו בסיבה ראשונה, אלא שרצו באמצעי וכו'".

(42) וכן כותב רבינו באגרות-יקודש (ח"ה ע' שי הערה 6): "משמע בשבת (קמו, א) ובעי"ז (כב, ב*) דלא חזרה".

(*) שישראל לא חשידי בהרבעה משום שעמדו על הר סיני ופסקה זוהמתן, משא"כ עכו"ם כו'.

לזוהמא דעכו"ם⁴³. אבל בנדרים מוכח דחזרה זוהמתן⁴⁴. וכ"ה בזהר⁴⁵), ובמילא, חזר ונתחדש ענין המיתה⁴⁶.

ולכן אמרו על פרה אדומה — שעל ידה נעשית הטהרה והתיקון דטומאת מת — שהוא תקון לחטא העגל דוקא: "תבוא אם ותקנח צואת בנה" (תנחומא פרשתנו ח) — דכיון שענין המיתה חזר ע"י חטא העגל, הרי התיקון דטומאת מת הוא תיקון חטא העגל.

וזוהו ג"כ הטעם דכפרה אדומה נאמר "ויקחו אליך"⁴⁷ — אל משה — דוקא, שבוה מרומז שהתיקון לענין המיתה נעשה על ידו, כמו שעל ידו הי' מתן-תורה, חבור עליון ותחתון, "ואתם הדבקים גו'", שע"ז בטל ענין המיתה, כנ"ל.

וזוהו גם שמי חטאת נקראו בכתוב "מי נדה"⁴⁸ — כיון שעל ידם נעשה תקון לחסרון הטבע כנ"ל (שדם נדות הוא חסרון בטבע שנעשה ע"י חטא עה"ד), ענין המיתה. וע"ד שלעתיד לבוא יהי' "מתיר איסורים"⁴⁹, שיתיר הקב"ה אסור נדה (מדרש שוחר טוב ע"פ זה⁵⁰). הובא ונתבאר באוה"ת בראשית נא, א'⁵¹).

(43) ועד"ז באגרות-קודש שם, ש"לא כל הזוהמא חזרה". וראה גם לקו"ש חי"ד ע' 27 הערה 56. חכ"א ע' 151 הערה 52.

(44) אולי הכוונה לנדרים כב, ב: "אלמלא (לא) חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד" — ע"פ המבואר בהמשך תרס"ו (ע' פט) ש"הי' די לברר עי"ז כי ישראל ע"י עמידתם בה"ס פסקה זוהמתן כו", שמזה מוכח שלאחרי חטא העגל חזרה זוהמתן, שלכן הוצרכו להוספה וריבוי בתורה כדי לתקן הפגם כו'.

(45) באגרות-קודש שם: "כן הוא בזהר ח"א נב, ב. קכו, ב. ח"ב קצג, ב. ועוד". ובלקו"ש שם מוסיף: "וראה תניא ספלו"ר" * (ומתווך עם הא דמשמע בש"ס דלא חזרה — דלא כל הזוהמא חזרה, כנ"ל הערה 43).

וב"רשימות" הנ"ל כותב רבינו: "איתא (במד"ר פ"ז) שבחטא העגל חזרה" (וראה הערה 41 שם).

(46) וכפי שמסיים בזהר שם: "וגרמו מותא לכל עלמא".

(47) ריש פרשתנו. וראה גם לקו"ש חל"ג ע' 127 ואילך. וש"נ.

(48) פרשתנו יט, ט. יג. כ. כא (ב"פ). לא, כג.

(49) תהלים קמו, ז.

(50) ושם (מדרש תהלים קמו [ד]): "איין איסור גדול מן הנדה כו' ולע"ל הוא מתירה כו'".

(51) ושם, לאחרי שמבאר ש"נאלמתי דומי" החשיתי ר"ת נדה, כי נדה היינו נד ה', דאתרכת ה' תתאה בבחי' גלות השכינה .. ומחמת זה היא נאלמתי" — מביא מדרש הנ"ל, ומבאר מ"ט איסור זה דוקא יתיר, אלא משום שלע"ל לא יהי' עוד בחי' נד ה', כי ביום ההוא יהי' כו', וא"כ ממילא לא יהי' עוד בחי' נאלמתי כו' ויהי' קול כלה כו'".

ו. והנה, לתקון ענין המיתה, שהיא טומאה היותר קשה — כמ"ש הרמב"ם בהקדמת פיה"מ⁵² — הרי צריך לירד למקומה של טומאה זו, למטה ביותר, כדי להגביהה. ומדה כנגד מדה⁵³ — שההגבהה היא ג"כ ביותר.

וזהו שמצינו במצוה זו (פרה אדומה, שעל ידה נעשה התיקון טומאת מת) ב' הפכים:

מחד גיסא — מעשי' מחוץ למחנה דוקא⁵⁴, והיא "אדומה" דוקא — שהו"ע בלתי-רצוי⁵⁵, ע"ד מ"ש בעשו "מן האדום האדום גו"⁵⁶, וכפי שמצינו שאין דרך בנות ישראל ללבוש אדום (שו"ע יו"ד סי' קע"ח ס"א בהג"ה) — שמורה על הירידה למטה ביותר, למקומה של טומאה היותר קשה, כדי להגביהה;

אבל לאידך — צ"ל "תמימה" דוקא, וההזי' צ"ל "כנגד בית קדש הקדשים" (פרה פ"ג מ"ט. פ"ד מ"ב⁵⁷), עד שיש אומרים שמעשי' "בכהן גדול" דוקא (פרה פ"ד מ"א⁵⁸), ולדברי הכל "בכלי לכן היתה נעשית" (שם) — שמורה שההגבהה היא ביותר.

ז. והנה, הדבקות בהקב"ה (שעי"ז נשלל ענין המיתה, כמ"ש "ואתם הדבקים גו' חיים") הוא ע"י תומ"צ דוקא, וכמודגש בלשון מצוה, צוותא⁵⁹, וגם תלמוד תורה בכלל, שגם היא מצוה, ולא עוד אלא שבנוגע לתורה (דוקא) אמרו חז"ל "אנא נפשי כתבית יהבית"⁶⁰, "מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה"⁶¹, ועוד.

ותומ"צ נחלקו לב' סוגים: מצוות עשה — שענינם קדוש התחתון, ומצוות לא תעשה — שענינם פרישה ועלי' מן התחתון.

(52) ושם: "הקדים זאת המסכת (אהלות, ש"ענינו לדבר על טומאת מת)" בשביל שהיא קשה מכל הטומאות.

(53) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

(54) פרשתנו יט, ג (ובפרש"י).

(55) ראה אוה"ת חקת ע' תשצה. ועוד.

(56) תולדות כה, ל. וראה גם "רשימות" הנ"ל ע' 19.

(57) "הזה .. כנגד בית קדש הקדשים". "הזה ולא כיון כנגד הפתח פסולה".

(58) "שלא בכהן גדול פסולה, ר' יהודה מכשיר" (והלכה כר' יהודה — רע"ב).

(59) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

(60) שבת קה, א (כגירסת הע"י).

(61) שמו"ר רפל"ג.

וזהו ב' עניני מצוה כללית זו⁶² (שעל ידה נעשה התיקון דטומאת מת) — "ושרף את הפרה גו' ונתן עליו מים גו'"⁶³: מים — ירידה מגבוה לנמוך⁶⁴, ע"ד מצוות עשה שענינם קידוש התחתון ע"י ירידת העליון, ושריפה — עלי' למעלה⁶⁵, ע"ד מצוות לא תעשה שענינם פרישה ועלי' מן התחתון.

וכיון שבירידה למטה (שהו"ע המים) עלול יותר לבוא למכשול ופני' — לכן צ"ל "מים חיים"⁶⁶ דוקא:

"מים חיים" היינו ע"י שעברו בגידי הארץ (לקו"ת פרשתנו ד"ה אז ישיר⁶⁷), שזהו"ע הביטול ד"ונפשי כעפר כו"⁶⁸, שאינו תופס מקום לעצמו. ואז נתקדש ביותר — ע"ד קדש הקדשים שלמעלה גם מקדש — עד שבגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת (חגיגה פ"ב מ"ו⁶⁹), ובמילא תהי' הירידה למטה כדבעי.

62 ראה לקו"ת ריש פרשתנו, שמצות פרה אדומה היא כללות התורה, ולכן נאמר בה "זאת חקת התורה".

63 פרשתנו יט, ה"ז. וראה בארוכה לקו"ת שם.

64 כמארז"ל (תענית ז, א) "מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך".

65 ראה לקו"ת שם, ג, ששריפת הפרה הו"ע הרצוא.

66 שם, יז.

67 ושם* (סב, ב ואילך): "באר מים חיים .. הבאר מים שנובעת מתחת לארץ המים הן היורדים למעלה .. וארעא חלחולי מחלחלא כו' יורדים המים דרך גידי הארץ .. על ידי שהמים הולכים דרך עפר הארץ הם מתבררים ונעשים צלולים יותר".

68 נוסח תפלת העמידה "אלקי נצור כו'" (ברכות יז, א).

69 "טבל לקודש והוחזק (טהור) לקודש אסור לחטאת (מים המקודשים באפר פרה) .. בגדי (אוכלי) קודש מדרס (כמדרס הזב שמטמא אדם וכלים) לחטאת".

(* אבל בד"ה זאת חקת התורה (נו, א) נתבאר בענין ד"מים חיים" ש"הם הנובעים מתחת הארץ שמקורם הוא בהעלם בתוך הארץ ונמשכים מהעלם אל הגילוי", ולא הבירור שנעשה בהם עי"ז שעוברים בגידי הארץ, כבד"ה אז ישיר.